

Hind 25 senti.

KURTTUMMADE SÕBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus”, Tartus.

Vastutav toimetaja:
A. Sulk.
Tegevtoimetaja:
P. Jürgens.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Nr. 7 (8).

22. oktoobril 1935.

Surma läbi lahkunud Soome Kurttum-
made Liidu esimeest

praost

Hugo Nyberg'i

mälestab leinas

Tallinna Kurttummade Selts.

Jõudu tööle!

Kurttummad!

Üle kahekuiise vaheaja ilmub „Kurt-
tummade Sõber“ jälle Teie ette. Mit-
mesugused põhjused takistasid tema il-
mumist augusti ja septembri kuul. Ar-
vasin küll juuli kuul, kui viimane num-
ber ilmus, et augusti kuuks suvel tek-
kinud raskustest üle saan, kuid pettusin.
Loidusest ja lohakusest ei saanud jagu!
Suurimaks takistuseks ajakirja välja-
andmisel oli rahapuudus, kuna eriti üks
kurttummade seltsidest, ma jätan ta ni-
me siin nimetamata, vaatamata mitme-
kordsetele meeletuletustele, oma kohus-
tused ajakirja vastu täitmata jättis, rää-
kimata veel teistest, palju tähtsamatest
ülesannetest, mis selle seltsi loiduse ja
lohakuse tõttu praegu veel pooleli on.
Lõuna-Eesti Kurt. Seltsil ükski aga oli
võimatu nii suurt ohvert kanda, et täiesti

omal kulul ajakirja väljaandmist jätkata,
kuna Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi
poolt möödunud talvel antud toetus lõp-
pes ja selts isegi juba juure maksnud
oli. Silmaspidades aga seltsi vaest kas-
sat, oleks ülekohus olnud teda veel roh-
kem koormata. Sellest aga pikemalt all-
pool omal kohal.

Nüüd võime aga Hariduse- ja sotsi-
aalministeeriumi lahkel vastutulekul oma
tööd jätkata, uskudes, et pikapeale ka
suvel tekkinud ummik laheneb, mis pea-
miselt selles seisab, et Kurttummade Lii-
du asutamise küsimus surnud punktil
seisab, ja seda, nagu ma juba eelpool
nimetasin, ühe meie kurttummade seltsi
andeksandmata lohakuse pärast, kuna
selle seltsi kongressi poolt valitud põhi-
kirjale allakirjutaja vaatamata mitme-
kordsetele meeletuletustele ometi ei võt-

nud vaevaks Tallinna sõita, et seal notariuse juures põhikirja algtekstile oma allkirja anda. Niiviisi ei ole kurtummad oma organiseerimise küsimuses samugi kaugemale jõudnud, kuna ometi ühenduses peitub just see jõud, mis aitab neist raskustest hulga kiiremini üle jõuda, mis üksikül üle jõu käivad. Head eeskuju selleks annab meile meie vennasrahva Soome kurtummade organisatsioon, millest meie juba eelmises ajakirja numbris lugesime ja mis ka käesolevas numbris jätkub. Kahetsuse ja kurbusega pean siinkohal märkima, et üks Soome kurtummade liikumise agaramaid eestvõitlejaid ja nende eest hoolitseja, nimelt praost Hugo Nyberg, keda ka Eesti kurtummad vähemalt nimepidi tunnevad, manalasse on varisenud.

Raske kaotus Soome kurtummadele! Aga veel suurem kohustus nendele — jätkata hoole ja armastusega seda tööd, mida see mees on alustanud ja juhtinud.

Usun siinkohal, et vaatamata praegustele raskustele ka meie Eestis kord niikaugemale jõuame, et võime end ühise perena tunda. Selle õhutamiseks ja kaasaitamiseks tahtis varem ja tahab ka edaspidi meie ajakiri kaasa aidata, ergutades seal, kus tarvis ja juhtides tähelpanu nendele väärnähetele meie kurtummade peres, mis meie edasisammumist takistavad. „Magajale kassile ei jookse hiir suhu!“ — ütleb üks Eesti vanasõna ja et und kurtummade silmist äraajada, see on meie ülesanne, kes meie oma ajakirja ümber koondunud oleme.

Selleks jõudu tööle!

P. Jürgens.

„Kurtummade Sõber“ 35 aastat tagasi.

P. Jürgens.

Paljudele, eriti noortele kurtummadele on vist kindlasti teadmata, et meie ajakirja nimi ei olegi nii uus, kui ta algul näib olema. Nimelt leidsin ma Tartu Ülikooli Raamatukogust teiste raamatute hulgast 3 eksemplari ajakirja, mille täielik pealkiri on: „*Kurtummade Sõber*“. Ilmub 6 korda aastas. Lehe hind: 60 kop. aastas. Vastutaja toimetaja C. Hirschmann, Väandra kurtummade kooli direktor.“ Kahjuks oli mul võimata kindlaks määrata, kuipalju ja kui kaua see ajakiri ilmus, kuna raamatukogus leidsin, nagu ma juba öelsin, ainult 3 eksemplari: nr. 4 ja nr. 6 aastast 1900, ning nr. 4/5 aastast 1901. Trükitud on nad Tallinnas A. Mikvitzi trükikojas. Lehtede sisu läheb põhjalikult lahku meie käesoleva ajakirja sisust, sisaldades peamiselt vaimulikke artikleid, teateid kooli elust ja vastuseid kirjadele, mida endised kooli kasvandikud dir. Hirschmannile saatnud.

Et ka meie ajakirja lugejaid tutvustada tollaegse ajakirja sisuga, toon tervelt ära ajakirja nr. 4/5 — 1901. a. sisu.

Algab see ajakiri nõnda:

Armsad lapsed!

Et nr. 4 õigel ajal valmis ei olnud, saadan nüüd korraga kaks numbert. Minul on väga palju teile jutustada, ja saan seda ka korraga teha. Kõigepealt pean mi-

na Jumalale südamelikku tänu avaldama, et ta meid sest ajast saadik, kus nr. 3 ilmus, nii armulikult on hoidnud ja rohkestest rõõmustanud. Mina olen mitu korda armsate kurtummadega kokku saanud, ja kaks korda Tallinna kurtummadega Jumalateenistust pidanud, mis minul väga armas oli. Esimene kord oli 16-mal juunil Jaani kirikus ja teine kord Oleviste Breemeni kabelis 23-mal septembril, mis üks väga armas koht oli. 12 vana kurtumma tulivad armulauale ja minu süda tundis elavalt, et kallis Jumala sõna kõige parem side on, mis meid armastuses kokku köidab. Mina ütlen kui Paulus: „Mina tänan Jumalat ikka teie kõikide pärast, ja mõtlen teie peale oma palvetes, ja tuletan lõpmata oma meele teie usu tegu ja armastuse tööd.“ (1. Tessal. r. 1 p. 2 ja 3 s.) Oh, et ma võiksin ka seda ütelda, mis Paulus 6 ja 7 salmis kirjutab! Peaks Jumala sõna teile alati armsamaks ja armsamaks jääma! Seks tahan ka nüüd jälle üht kallist sõna seletada, mis armsa koolist lahkunud kurtumma kõne läbi minul väga armsaks on jäänud. See on Pauluse sõna Rooma rahvale 8 p. 34—39 s.

Rooma rahva kirja 8-sas peatükk on kui üks kallis perl uue testamendi sõnade keskel. Ta räägib ristiniimese kõigest suuremast rõõmust. Jumal vihkab (ei salli) pattu, ta ähvardab pattu nuhel-

da, ja meie — oleme patused. Kõik pahad mõtted, kõik südame liikumised on patt ja Jumala ees avalikud. Meie oleme kui põlevas majas ja peaksime igavese hukkatuse sisse langema. Aga meie oleme Jeesuse vere läbi ära peastetud. Kas sina oled ka rõõmus seepärast? Kas sina tänad iga päev Jeesust, et ta sind on ärapeastnud? — Vaata, sellest rõõmust räägib 8-sas peatükk ja need salmid, mis mina seletada tahtsin, tahavad meid ikka uueste kinnitada, et meie seda rõõmu ära ei unusta. „Kes on, kes võib hukka mõista?“ Meie oleme ju peastetud! „Kes võib mind hukka mõista, Kui Jeesus on mu poolt?“ (Laulu raamat nr. 271 s. 1). See on küsimus ja meie meie peame selle peale ka vastust andma. Vastus: ei keegi! Ei kurat, sest et meie ütleme kuradile: Tagane saadan, Kristus on sind äravõitnud, ja minule patu andeksandmist kinkinud. Sinul ei ole minuga tegemist. Jeesus on mind peastnud. Mina võitlen ka sinu vastu. „Ära kiusa mind, mina kutsun Jeesust appi!“ — Ei põrgu haud ei või mind hukka mõista, sest mina ütlen: Põrgu haud, kus on sinu võimused? Jumal on minule võimust annud, ja sina ei pea mind mitte nägema, sest mina olen peastetud! — Ei inimesed ei või mind hukka mõista, sest mina ütlen neile: Jeesus on minu pärast kannatanud, Jeesus on minu pärast surma läinud, Jeesus on minu pärast hirmsa surma valu ärakannatanud, et mina tema oma pidin olema. Ega ta mind nüüd enam maha ei jäta, kui minu süda armastuses tema vastu põleb! — Jeesus on ka minu pärast ülestõusnud. Ta on elavaks saanud, et mina tema käest vaimu elu kätte saaksin, ja igavese elu peale loota tahan. Mina tean, et mu Õnnistegija elab! Oh seda rõõmu! Mina vaene patune inimene saan Jeesuse käest abi, sest ta palub minu eest täna ja homme ja igapäev. „Kristus on see, kes surnud, ja (mis veel enam) kes ka ülesäratatud, kes ka on Jumala paremal käel, kes ka meie eest palub. — Õnnis oled sina, kui sina neist neljast asjast õieti aru saad: surnud, ülesäratatud, istub Jumala paremal käel ja palub meie eest. Neljakordseks läheb meie rõõm,

ja nagu aastal neli aastaega on, kellest igäüks meid iseäranis rõõmustab (talve jõulupühadega, kevade kalli lille ja puude lõhnaga, sui soojusega ja sügise viljaga), nõnda ka see sõna. Jeesuse surm on kui lume katte meie pattud kinni katnud, Jeesuse ülestõusmine on meile uut elu annud kui kevadine päike; Jeesuse istumine Jumala paremal käel liidab meid kokku Jumalaga, kes oma halastuse soojusega meid armulikult vastu võtab, ja Jeesuse palve meie eest muretseb meie usu vilja kätte, sest kõik, mis meie korda saadame on Jeesuse töö, mis ta oma vaimu läbi meie südames teeb. — Kes on, kes võib hukka mõista? Ei keegi! ei keegi! „Kes võib meid lahutada Kristuse armastusest?“ (s. 35). Ei keegi, ei keegi! Kiida, mu hing Jehoovat, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära! Hoia temast kinni, tema ei jäta sind!

2. Sõnakeusust ja armastusest.

a. Kord elas üks väikene tütarlaps ühes majas, mille alumise korra pealt üks põranda uks alla ühe pimeda keldrisse viis. Ühel päeval juhtus see uks lahti olema ja see tütarlaps vaatas kartlikult sealt alla. All oli kottpime ja tema ei võinud allpool kedagit näha, siis hüüdis tema: „Isa, oled sina all keldris?“ „Jah, minu laps, mina olen siin, tule alla minu juure!“

„Aga isa, mina ei või sind ju mitte näha!“

„Mina tean seda küll, aga mina võin ometige sind näha; tule aga kuni keldri ukse ääre peale, ja hüppa siis alla! külab ma võtan sind all vastu.“ „Isa, ma ei julge mitte, ma kardan, et ma kukkun.“

„Aga mina võtan sind all vastu, kui sa kukkud.“

„Aga isa, ma ei või sind sugugi näha kus sa oled.“

„Mina tean seda küll, aga ma näen ometigi sind ja saan sind tõeste vastu võtma kui sa tuled.“

Nüüd ootas tema veel natukese, aga niipea, kui tema isa hüüdis: „Tule!“ Siis hüppas tema üle ääre sisse ja langes oma isa kätte peale.

Järeltuleval päeval läks isa jälle keldrisse; vaevalt oli tema alla jõudnud, kui

tema juba oma lapse healt kuulis omale järele hüüdvad: „Isa, isa!“

„Jah, minu lapsukene.“

„Isa, ma tulen alla!“ Ja vaevalt oli tema keldri augu alla ruttand oma last vastu võtma, on see juba tema süles.

See on usk. — Mina pean Jeesuse juure tulema, mina pean Jumala sisse uskuma, kes teda minu pattude eest on äraannud — mitte, et mina midagit tunnen, vaid et Jumal ütleb: „Tule!“

See laps ei näinud oma isa mitte, aga ta kuulis tema healt, ja selle pärast juiges tema nii ilma kartmata alla pimedusse hüppata. Ja kuhu kukkus tema? Oma isa sülle! Armas laps, kas sina ei tahaks ka mitte ennast Jumala sülle heita? Tema armastab sind nii väga! Tema sõna maanitseb sind, et sina pead

tema juure tulema ja Õnnistegija ütleb: „Kes minu juure tuleb, teda ei lükka mina mitte välja.“

b. Jumal armastab meid ikka.

„Eks ole tosi, ema, et Jumal meid ikka armastab?“

„Jah, minu lapsukene, tema armastab meid küll ikka.“

„Aga ema, keegi ütles mulle, et ta meid aga siis armastab, kui meie head lapsed oleme.“

„Mis sa mõtled, ega meie ei ole ikka head lapsed?“

„Oh, ema, ma mõtlen, et armas Jumal küll ka nõnda teeb, kui sina teed: sa armastad meid küll ikka, aga oled kurb, kui meie vallatumad oleme ja rõõmus, kui meie head oleme, aga ikka armastad!“ Järg 115 lehek.

Soome kurtumade organisatsioon.

Kurtide äriline tegevus
Helsingis.

Kirjapaino Oy. Surdus Ab. (trüki-
koda osüh. Surdus Ab.). Asut. kurdi
toimetaja Väinö Sihvola algatusel 15. 3.
1929. Osakapital oli alguses 150.000
Smk., tõsteti järgmisel aastal 180.000
Smk. pääle. Osatähtede omanikud on
peaaegu kõik kurdid. Asukoht Aleksan-
terinkatu 12. Tema eesmärgiks on
anda kurtidele ametiõpetust, et nad
graafilisel alal saaksid leida teenistust,
kuna kurtidel on üldiselt raske saada
õppimiskohti sel alal, kuid väljaõppi-
nuina nad saavad oma tööga hästi toime.

Juhatusse kuuluvad juhataja Yrjö
Riakla esimehena, mag. phil. Sakari
Sahrakorpi, trükkija Eino Karilas,
kunstnik Lauri Vainola, toimetaja Ru-
rik Pitkänen, (kolm viimast kurdid),
ning asemikkudena valitsussekretär Ar-
tur Wetzell ja äriees O. W. Karlson.

E. Diehlile antud prokuuraõigus on

lõpetatud 1. 1. 35, ja firma nimel kirju-
tab alla Artturi Vuorenmaa üksi.

Elovaaran kirjansitomo (Elovaara
köitekoda), Punavuorenkatu 18, toime-
tab raamatute köitmist.

Wetzellin kirjansitomo (Wetzelli
köitekoda), Korkeavuorenkatu 26. Asu-
tanud 1. 6. 24. Oskar Wetzell, kurt olüm-
piamees, omal ajal mitmeaastane Soome
meister ujumishüppeis. Ettevõtte viis
töolist on kurdid. Omanik pr. Selma
Wetzell.

Kurtide Graafiline Ring,
asut. 15. 1. 1935 trükiköö alal tegutseva-
te kurtide ametioskuse arenduspüüete
toetamiseks. Asupaik Helsingis. On
Soome Kurtumade Liidu alaosakon-
naks. Ettevalmistavasse toimkonda on
valitud faktor Artturi Vuorenmaa osa-
üh. Surdusest, ladujad Eino Karilas ja
Rurik Pitkänen Soome Kirjanduse Selt-
si trükikojast ja asemikuks laduja Jussi
Luomajoki Puromiehe trükikojast.

Kurtumade kodu küsimuse praegusest seisukorrast Soomes.

Toome allpool Soome tuntud kurtumade
tegelase Otto A. Myyryläinen'i artikli, milles kä-
sitletakse Soome kurtumade hoolekande- ja
koduküsimuse korraldamise põhimõtteid ja an-
takse ülevaade nende tegeliku teostamise või-
maluste praegusest seisukorrast. See artikkel on
meile tähtis sellepolest, et meil Eestis pole
üldse seda küsimust veel kõne alla tulnudki ja
võiks saada üheks Eesti kurtumade Liidu
käsitlemisaineks.

Toimetus.

Soome kurtumade vaes-
te hoolekandeküsimust on aet-
tud kolmelt poolt: Helsingist, Turust ja,
ütleksin, maaringkondade poolt. Ühiste
pingutustega on teostunud kaunis algat-
us Äviki vanadekodu näol Turus. Tu-
rulaste vaevanagemise ja pingutuste vil-
jana on kogunenud tubli kapital, mis üh-

telugu kasvab. Mõlemal eelpoolnimetatul (Helsingil ja Turul) on ühine püüe asutada eraalgatusliku ohvrimeelsuse kaasabil, tõsi küll — osalisel riiklikul toetusel, varjupaika kehvadele kurttummadele, kes ise ei suuda endile ülevalpidamist muretseda. See ilus ja õilsameelne mõte on vaimustanud kurttummi ja nende üksikuid sõpru eelnimetatud kohtades suurtele ohvritele asja hääks, miline vaimustus on laiemalegi levinud.

Maaringkondade või õigemini ligi saja kogukonna ühine algatus kurttummade vaestehoolekande uuendamiseks lähtub teiselt aluselt. Samal ajal kui algatuse tegijad, kokku umbes üks kuuendik kogu maa kogukondadest, avaldavad arvamist, et kurttummadele kohandatud hoolekanne on ühiskonna kohustuseks, paluvad nad riigivalitsust korraldada küsimus seadusandlikul teel. Sel teel saaksid kurttummad omale ühiskondliku hoolekande suhtes samad õigused, mis on kuuljailgi. Asi on juba umbes 5 aastat valitsuse käes. On oodatud ja ikka jälle oodatud mingeid kindlamaid samme, kuna vastava komisjonigi ettepanekud on juba olemas. Kogukondade esindajana on nende ridade kirjutaja aegajalt käinud kuulamas, mis ses asjas on tehtud.

Viimane järelepärimine sündis möödunud novembri lõpus. Saadud teated polnud kuigi rõõmustavad. Nad polnud vähemalt seda laadi, mis oleks näidanud, et kurttummade asi on valitsusel südame lähedal. Hoolekande päänspektor seletas, et esitatud palve on ootel. Minister jälle ei teadnud midagi kogu asjast. Kui niisuguse kiirusega arvestada, siis tähendab see küll valitsusvõimude õige iseäralikku suhtumist mitmesajalisele abitute kurttummade hulgaile kui ka esitatud palvesse, mille taga on õige suur hulk maa- ja linnakogukondi, nende hulgas niisugused kui Vaasa ja Tampere.

Päris asjata minu käik sotsiaalministeeriumis siiski ei olnud, sest hoolekandevalitsus lubas küsida kurttummadele lähedalseivate arvamisi. Ka minister lubas asjaga tutvuda. — Ootame siis veelgi.

Eduskunna ringkondadega oli samuti kokkupuuteid ja sääal võib loota soodsat suhtumist kurttummade vaestehoolekandeesajale, kui küsimus kord sinna jõuab.

Üks põhimõtteline küsimus tuleks aegsasti selgitada kurttummade hoolekannet harrastavate tegelaste poolt, et saaksime püsida üksmeelsetena ja üheskoos nõuda õigusi kurttummadele. Ma mõtlen selle all mõistet: kurttummadele kohandatud vaestehoolekanne. Mina määritleksin selle mõiste nõnda:

Kurttummale kohandatud vaestehoolekandeks tuleb lugeda üldise hoolekandeseaduse kohane hoolekandeline abi, kui selle andjaks on kurttummade keelt oskav isik, või, kui on küsimus varjupaigas teostatavast hoolekandest, siis asutise juhatajaks on kurttummadeõpetaja.

Lisaks sellele tuleks määritleda ka põhieeldus, ilma milleta mingisugune kurttummade vaestehoolekande teostamine laiemas ulatuses ei ole võimalik. Arvan, et võiksime ühineda eelnimetatud küsimuses järgmise mõttega:

Kurttummal, kes ei suuda enam ise hoolitseda oma ülevalpidamise eest, peab olema õigus saada temale kohast hoolekannet selle kogukonna kull, kus ta seisab hingekirjas (kus tal on kodukohaõigus — kotipaikka oikeus).

On selge, et kurttummade vaestehoolekandeküsimuses peab sündima varem või hiljem uuendus. Siin valitsevad puudused on otse karjuvad. Kui aastaid voodis olema sunnitud kurttum kogukonna varjupaigas tema keelt oskavat inimest näeb ainult kord aastas või paari aasta jooksul, siis niisugune olukord on kisenav meeletuletus asja parandamiseks. See siin on ainult üks näide kurvast olukorrast. Meie, kes me näeme kurtide elujärge ja suudame aru saada nende tummast keelest, tunneme tõsiasju. Me peame võitlema nende eest. Kui oleme üksmeelsed ja jätkuvalt esitame oma asja, võime olla kindlad, et see läheb edasi. Siis pääseb kurttum vanake kunagi veel omasse varjupaikagi.

Soome Kaitseliidu allohvitseride kursus 1929. a.

+ märgitud kurttumm Rurik Pitkänen.

Püha kivi.

Romaan salapärasest Indiast.

(Järg 5.)

„Vaadake,“ ütles Akim, niiske maa peal olevate jälgede peale näidates, „siin on enne meid käidud.“

Varsti jõudsid nad ka sinna koopasse, aarded pidid olema, aga see oli — tühi! „Kõik kadunud!“ hüüdis Vetsherin meeltheites. „Niiviisi täitsin ma paruni ülesannet! Seda ei anna ma enesele kogu oma eluajal andeks.“

Akim pani õrnalt oma käe tema õlale.

„Ei ole viga, ärge kurvastage!“ sõnas ta trööstides. „Ega meie veel kõik kaotanud pole...“

„Kuidas, mitte kõik!... Varandus on ju ära viidud.“

„Mis sellest? Kuid nad on ju veel Bombays, ja võib olla, et meil korda läheb varandust tagasi võtta.“

Akimi sõnad tõid jälle uut lootust noore leitnandi südamesse.

„Sul on õigus! Kaebamine ei aita midagi, tarvis on tegutseda.“

Mõlemad tulid mööda õnesteed mereääre välja, kus põõsad koopasuu eest ära kistud olid, mis selgesti röövijate hoolimatusest tunnistust andis.

Akim ja Vetsherin läksid mööda kallast sadamasse. Seal nägid nad omaks imestuseks, et „Wolwichi“ parajasti parandusele viidi.

„Mis see on?“ — hüüdis Vtsherin. —

„Nemad ei ruttagi sugugi! Kas näed? „Wolwich“ viiakse dokki.“

„Muidugi. See tähendab, et Williams mitte rumal ei ole. Ta tahab meid seega petta. Ise aga purjetab ta varsti mõne väikse kaubalaevakesega minema.“

„Sa arvad nii?“

„Mitte ükski ei arva, vaid ma olen täiesti kindel selles. Aga meid ta ometi petta ei saa. Kas teate, mul on juba uus tegevuskava valmis. Teie minge võõrastemajasse ja oodake mind seal. Ma lähen hulgun sadamas veidi ringi, ehk kuulen midagi uudist.“

„Soovin sulle õnne.“

„Veel on sõna: Ärge lahkuge enne minu tagasitulekut toast.“

„Hea küll!“

Akim ja Vetsherin läksid lahku. Esimene läks sadama poole, kuna viimane lähemasse võõrastemajasse astus.

11.

„Aspasia“ kapten.

Oli juba hommik, kui toa ukse pihta, mille Vetsherin enesele oli üürinud, koputati.

Leitnant oli kogu öö asjata Vetsherini oodanud. Ta oli riietes voodisse heitnud ja viimaks magama jäänud.

„Kes seal on?“ küsis ta üles hüpates.

„Tehke lahti!“ vastati väljast.

Vetsherin avas ukse ja tugev inglane punase habemega, punase ninaga, sigar suus, astus sisse.

„Mis teil tarvis on?“ küsis Vetsherin imestusega Inglise keeles. „Teie olete vist eksinud?“

Inglane hakkas valjusti naerma ja pani ukse enese taga kinni.

„Kas teie mind tõesti ära ei tunne?“ hüüdis ta kõige puhtamas vene keeles.

„Akim!“

„Mina neh! Noh, kui teie mind ära ei tundnud, siis olen ma oma riided hästi valinud.“

„Räägi siis nüüd ruttu, mis sa tegid selle aja,“ kiirustas Vetsherin.

„Kannatage vähe! Kõik tuleb järgeomööda. Esiteks. mul läks korda Williamsi üle teateid koguda. Ta on omale ühe „Aspasia“ nimelise väikese laeva ostnud ja täidab seda nüüd riisi vaatidega. Teile aga, ma usun, ei ole tarvis seletada, mis tõugu see riis on. Kaval on see inglane; ta on kõik „Wolwich'i“ mehed vallandanud ja palkab nüüd uusi.“

„Nii!“

„Täna lõunaks saab „Aspasia“ laaditud ja et tal puudub neli madrust, siis on teil tarvis ennast üheks niisuguseks pakkuma minna.“

„Mina!“ hüüdis Vetsherin imestades. — „kas sa siis arvad, et Williams mind oma laevale võtab?“

„Leitnant Vetsherini muidugi mitte, aga mõnda madrust Tom'i või Jean'i küll.“

„Aga...“

„Muidugi peate teie oma nahka hästi muutma ja ennast Prantsuse madruseks nimetama.“

„Noh, tarvis siis katsuda, ehkki ma sellest suurt ei looda.“

Tunni aja pärast oli Vetsherin ilusast ohvitserist poriseks. päevitanud, rumala naeratusena madruseks muutunud.

„Noh, eks olegi valmis!“ hüüdis Akim. „Pöörake ennast ümber. Nii! Ükski tont ei tunneks teid selles ülikonnas ära! Käige aga hästi vaarudes ja raskete sammudega, siis läheb kõik hästi. Noh. Jean Pichigreau, lähme!“

„Kuhu?“

„Ma viin teid kõrtsu, kuhu „Aspasia“ madrused käivad. Nende hulgas on kaks Marseille linnast pärit; Teie õelge, et ka sealt pärit olete ja „Aspasia'le“ as-

tuda tahate. Sähke, siin on pass ja tunnistused. Nende paberite juures, ma usun, ei kahtle Williams sugugi.“

„Läheme siis pealegi.“

Mõlemad läksid võõrastemajast ühte sadama läheduses asuvasse kõrtsu. Madalad ruumid selles olid piibu-suitsu ja külalisi täis. Siin vesteldi peaaegu kõigis maailmakeeltes.

„Aa! vana John ka siin!“ hüüdis mõned madrused nurgast, kui Akim Vetsheriniga sisse astus.

Akim läks nende juure ja surus sõbralikult nende käsa.

„Mina ei ole, nagu näete, mitte üksi,“ ütles ta Vetsherinile näidates, „mul on ka sõber kaasas, tubli poiss.“

„Istu, vanake, ja ka su sõber istugu, kui ta tahab,“ ütles üks madrus.

Akim ja Vetsherin istusid. Akim laskis viina tuua ja joomine hakkas peale.

Ühe tunni pärast oli Vetsherin madrustega läbi ja läbi sõber; eriti meeldis ta marseillastele.

Et veel aega oli, otsustati Vetsherini Williamsiga kaupa tegema viia.

Keegi polnud rõõmsamad kui Akim ja Vetsherin. Esimene lubas kõrtsus Vetsherini tagasitulekut oodata.

Üks madrustest viis Vetsherini „Aspasia'le“ ja käskis teda seni oodata, kuni ta teda kaptenile teadustab.

Varsti ilmus ka Williams tüürimehe saatel.

„Sa tahad mulle madruseks tulla?“ küsis ta karmilt Vetsherinilt ja silmitses teda peast jalgadeni.

„Jah!“

„Kus enne teenisid?“

„Esiteks Prantsuse laevastikus, hiljem kuus aastat kaubalaevadel.“

„Sa oled siis sõjalaeva madrus?“

„Jah!“

Williamsile meeldis madrus nähtavalt.

„Paberid?“ küsis ta lühidalt.

Vetsherin andis talle Akimilt saadud passi ja tunnistused. Inglane vaatas nad läbi ja oli rahul.

„Hea küll. Ma võtan sinu vastu. Mine nüüd kaldale, aga et sa homme laeval oled.“

Vetsherin läks rõõmsa südamega Akimile oma õnne kuulutama.

„No vaadake,“ kostis see, „ma ütlesin, inglane langeb võrku.“

„Kuid mis sellest kasu on? Ega ma ometi ükski saa Williamsi käest laeva ära võtta?“

„Seda küll mitte, aga asjalugu on niisugune, et „Aspasia“ peal on kõigest kaksteistkümmend madrust. Homme või ülehommepurjetab ta Bombayst välja. Mina aga tellisin enesele mitu paaditait, ligi nelikümmend meest, Malai mere-röövleid. Nendega tungin ma kaugel merel „Aspasia“ kallale ja võtan ta oma võimusesse. Williamsi viskame merre ja purjetame siis ise Bombaysse tagasi, kus meie „Jastreb'i“ tulekut ära ootame.“

„Ah soo, kas sa Nordovile teate saatsid?“

„Jah, ma saatsin talle kohe telegrammi, et ta viibimata Bombaysse peab sõitma.“

„Noh, siis aidaku Jumal!“

„Kui teie silmapiiril väikeseid paate näete, siis andke märku ja minge ise kajutisse. Ise aga olge hästi ettevaatlik ja ärge mitte Williamsi kahtlust äratage.“

„See on iseenesest mõisteta.“

„Seega on siis meie nõu peetud; nüüd aga tarvis puhkama minna. Heitke magama ja minge homme laevale, mul on veel tarvis siin mõnda asja toimetada.“

„Nagemiseni siis!“

Akim ja Vetsherin võtsid teine-teise ümbert kinni ja jätsid jumalaga.

12.

P e a l e t u n g .

Kahe päeva pärast võttis „Aspasia“ ankruga välja ja purjetas Bombayst minema.

Sir Archibald seisis laevalael ja uuris silmapiiri, kus vähimatki pilveriba näha ei olnud.

„Meil on vist ilma suhtes hea õnn,“ ütles ta enese kõrval seisvale tüürimehele.

„Kahtlemata. Ilm on ilus; tuul tagant. Härra kapten ei pane tähelegi, kuidas meie Adenisse jõuame.“

Vetsherin, kes mõne sammu rääkijaist kaugemal seisis, tegi, nagu ei kuuleks ta midagi.

„Adenisse,“ urises ta, „noh, küll me näeme.“

„Mis sina siin molutad?“ hüüdis tüürimees, kes Vetsherini oli silmanud. „Kasi tööle, laiskvorst!“

„Laske ta olla,“ ütles Williams tasa. „See poiss meeldib mulle... kui teil teda tarvis ei ole, siis võtan ma teda oma teenistusse... õigust ütelda, tal on võimatu rumal nägu, aga just sellepärast ta meeldibki mulle.“

Sir Archibald ja tüürimees hakkasid naerma.

Williams läks alla oma kajutisse ja jättis tüürimehe laele.

„Aspasia“ sõitis täies purjes ime ruttu edasi.

Vetsherin vaatles pea iga poole tunni järele silmapiiri, kuid Malai mereröövleist polnud midagi näha.

Juba veeres päikegi looja, aga ikka veel ei midagi. Mis siis, kui Akimi plaan nurjus?

Oli prantslase Maturini valvekord. Vetsherin ronis selle juure masti otsa, saatis ta maha puhkama ja lubas ise valvata.

Vaevalt oli prantslane maha läinud, kui Vetsherin kuut paati silmapiiril nägi. Ruttu andis ta lipuga nõuetud märgi, mis vastamata ei jäänud.

Kui „Aspasia“ malailastele nii lähedale jõudis, et laevalael olev madrus neid nägi, olid mehed juba kõik jalul, nende hulgas ka Williams ise.

„Tõmmake suurtükk välja!“ komandas ta. „Need on Malai röövliid. Ma tunnen neid. Nad panevad kohe plehku, kui näevad, et meie sõjariistadeta ei ole.“

„Aspasia“ ninale ilmus suurtükk ja kõik madrused olid pealaest kuni jalatalani sõjariistus. Paadid olid juba õige ligi, kui Williams „Tuld!“ komandas.

Kohe välkus laeva ninas välgusarnane juga, mis lähemaid paate kartetshidega üle puistas. Mõned paadid jäid kõheldes peatuma, kuna kahe paadi meeskonnad otse edasi sõudsid ja laeva juure jõudes laele ronima hakkasid.

„Minu juure, lapsed!“ komandas Williams, kes seisis peamasti juures, ühes käes kirves, teises revolver.

Asjata püüdsid malailased madrustest jagu saada. Williams võitles kui lõvi ja julgustas madruseid vahetpidamata.

Vetsherin nägi, kuidas Akim malailasi juhatas, ise võitlusest mitte osavõttes, nagu temagi. „Aspasia“ mehed hakkasid juba väsima. Neli madrust olid surma leidnud. Teised nägid ka selgesti, et nad sellele hulga vastu panna ei suuda.

Ainult Williams ei näinud väsimust tundma, Ta laskis vahetpidamata omast revolvrast ja vehkles raske kirvega enese ümber kui mänguajaga.

Korruga kummardus tüürimees tema poole ja ütles:

„Kapten, meie oleme peastetud!“

„Kuidas nii?“

„Silmapiiril on tuli näha... laev!“

„Jumalale tänu! See tuli veel õigel ajal. Muidu oleksime meie kadunud olnud. Laske märgurakett üles, võib olla, et nad meid ei näinud.“

Tüürimees lahkus teiste hulgast ja varsti keerles märgurakett taeva all, tulejuga enese taha jättes.

„Pagan võtaks!“ hüüdis Akim, kes asjast aru oli saanud ja ligineva laeva tuld nägi. „Kõik on kadunud.“

Ta komandas malailasi põgenemisele.

Need kogusid oma paatidesse ja mõne minuti pärast oli „Aspasia“ lagi tühi. Liginev laev sai kohe aru, missugune hädaoht „Aspasia“t oli ähvardanud, kuid rõõvlid olid juba nii kaugel, et neid enam tagaajada ei maksnud.

„See peab iseäralik põhjus olema, miks nad täna nii julged olid,“ ütles ap-pijõudva laeva kapten, „muidu on nad esimesed argpüksid.“

„Hm!“ urises Williams, „„Aspasia“l ei ole muud, kui natuke riisi... see võis vaevalt rõõvleid nii väga meelitada.“

„Teile meie abi enam tarvis ei ole?“

„Ei! Laev ei ole mingit kahju saanud. Meie saame nüüd isegi hakkama.“

Aurik jättis „Aspasia“ jumalaga ja purjetas ise mererõõvleile järele.

(Lõpp tuleb.)

Kurttumade elust.

Saaremaa Kurt. Selts 2-aastane.

28. juulil s. a. pühitses Saaremaa Kurt. Selts oma II. aastapäeva. Aastapäeva puhul peeti seltsimajas aastapäeva pühitsemiskoosolekut ühes teeõhtuga, millest võtsid osa peale kohaliste kurtumade veel üle 27 külalise, nende hulgas end. Püha kurtumadekooli juhataja ja pärastine Porkuni kurtumadekooli õpetaja pr. Rahnel. Seltsi esimees hra Lember kõneles seltsi möödunud aastate tegevusest, tänades kurtummi üksmeele eest. Vahepeal saabus tervitusteogramm Tartust, kuna kirjalikke tervitusi aastapäeva puhul olid saatnud veel Tallinna ja Narva seltsid. Pärast tervituste ettelugemist pidas seltsi sekretär hra A. Saarela sütitava kõne, märkides neid raskusi, mis oli seltsi asutamisel:

„Raske on kurtumade elu. Nad ei kuule muusikat, linnu laulu, müra, ühesõnaga, ühtki häält, mis välisilmas kuulda on. Ja kui neil ka veel puudub oskus end väljendada kaasinimestele, siis on olukord mitu korda raskem. Et seda suurt puudust kõrvaldada, asutati kurtumade kool, kus peajasjalikult õpetati rääkimist ja arusaamist kaasinimestega. Kõik, kes nüüd on lõpetanud kooli, oskavad end väljendada ja nende elu muutus seeläbi palju lihtsamaks ja kergemaks, sest nad võisid nüüd kuuljatega

mõtteid vahetada. Aga kooli ei võetud siiski vanu inimesi, nende elu jäi endiselt raskeks, sinna peasesid ainult noored lapsed. Kuid neist said omakorda vanad ja neil oli seega tõesti suured võimalused kaasinimeste ja peajasjalikult üksteisega kõneleda. Ja mitte ainult see hea külg ei olnud asjal vaid ka asjaolu, et seal õpetati lapsi tegema mõnda tööd, et hiljem võiks sel teel saada eluülespidamist.

Haritud kurtummad omavahel püüdsid ühineda ühiseks pereks, et õppida üksteist paremini tundma ja et oleks lõbusam. Asutati kurtumade selts. Kavas oli korraldada koosolekuid, kõneõhtuid, pidusid, näitemüüke jne., ühesõnaga samad eesmärgid, mis on igal seltsil.

Ka koolimata tummad kuulusid seltsi; just neile oligi veel tähtsam see ühendus, sest see tõi suure hulga päikese-paistest nende ellu.

Pärast Eesti vabadussõda algasid tegevust Eesti kurt. seltsid. Esimene selts asutati Tallinnas, hiljem Pärnu, Tartu, Narva ja Kuresaare.

Pärast Tallinna seltsi asutamist viibis Kuresaares Tallinnas elutsev kurt hra Karl Luht, kes oligi Tallinna seltsi asutaja. Hea kõnelejana ta eriti rõhutas seltsi vajadust ka Saaremaal. Hra Luht oli tuttav kuresaarlase Ed. Steffen-

signa, kellega ühes olid olnud Väandras koolis. Luht püüdis Steffensit mõjutada, et see astuks samme seltsi asutamiseks, kuid Steffens jäi erapooletuks. Luht kordas sama katset pea igal aastal, kui oli kauplemas Saaremaal, kuid see ei annud tagajärge. Alles 1925. aastal nõustus Steffens.

1925. aasta detsembris aga sai E. Steffens õnnetut surma. Nimelt läks põlema maja ja ta suri põletishaavadesse. Meil kõigil oli temast väga kahju, olime kaotanud oma parema sõbra.

Seekord siis ei saanud Seltsi asutamisest asja, hakkas aga hargnema 1930. aasta suvel, kui K. Luht läks jälle Kuresaare tulli. Ühel omavahelisel koosviibimisel ta kõneles meile teistest kurttumade seltsidest ja nende töö tähtsusest. Võtsime asja tõsiselt ja leidsime, et on väga vajalik ka Saaremaale asutada kurttselts. Luht aitas meid põhikirja kokkuseadmisel, mille hiljem andsime läbivaatamiseks advokaat K. Palk'ile. Peale notari kinnitamist läks põhikiri Tallinna Siseministeeriumi registreerimiseks. Sama aasta sügisel registreeriti põhikiri.

Olin sel talvel Tallinnas ja põhikiri oli minu käes. Kui tulin 1931. a. kevadel tagasi, olin mures, kuidas tuleme selle asjaga toime, kuna olime kõik äärmiselt oskamatud sel alal. Ka oli üldine läbisaamine kurttumadel omavahel halb.

Alles 1933. aastal hakkas asi jälle liikuma, kui K. Luht läks jälle Saaremaale. Samal ajal viibis siin ka Vanasaun Tallinnast. Kurttumad viibisid õhtuti palju koos ja ühel õhtul saadi ometi nii kaugele, et Luht ja Vanasaun suutsid kurttummi viia leppimisele, kuna oli tekkinud kaks vastasvoolu, ühed ühinesid Luhtiga, teised Kütiga. Hra Vanasaun lepitaski kõiki ühel õhtul. See oli ilus silmapilk. Samal õhtul räägiti veel kord Seltsi asutamisest ja nüüd siis lõpuks otsustati see küsimus jaatavalt.

Peakoosolek kutsuti kokku 13. aug. 1933. a. Kuresaare Tallinna tän. M. Rahneli korteri. Tähen datud päeval oligi kogunud koguke kurttummi peaaasjalikult linna ümbrusest, nende hulgas ka hra Niit, kes on kuulja, kuid kes lahkesti on aidanud meid seltsi asutamisel.

Esimeheks valiti Joh. Lember, laekuriks A. Saarela ja sekretäriks O. Abe.

Nüüd oli siis ometi viimaks jõutud nii kaugele ja praegu on tegevus kaunis keskmiselt edasi arenenud."

Sellele kõnele järgnes Riigi Kurttumadekooli õpetaja pr. Rahneli tervituskõne, milles ta tuletas meelde möödunud õppeaega Püha kurttseltsi koolis, kahjatesedes, et koolimaja on lagunemisel ja lootes, et tulevikus siiski ühiskonnal jatkub tahet kõigi hiilgavate ja toredate teatride ja kinode kõrval, ehitada uuesti üles ajakohast kooli Saaremaal.

Koosolijad avaldasid kõnelejale pr. Rahnelile kiitust ja esimees hra J. Lember ütles: „Rõõmustan, et olete meie tänast pidupäeva oma osavõtmisega austanud, meie armastatud ja lugupeetud õpetaja pr. Rahnel. Saaremaa kurttumade seltsi liikmed tunnevad suurt rõõmu näha Teid ja kõiki teisi külalisi meie hulgas, sest meil kõigil on teada Teie teened meie kurttumade kasvatuse alal. Saaremaa kurttumade seltsi liikmed soovivad Teile kõige paremat edu ja õnne Teie väsimata armastuse töös, mida aastate jooksul raugemata energiaga läbi viinud olete! Sellepärast palun kõiki Saaremaa kurttummi endise Püha kooli iuhatajale pr. Rahnelile poole pöörata püstitõusmisega kaheks minutiks.“ Kõik tõusid püsti ja avaldasid suurt tänu, lastes kolm korda elagu hüüdega teda palju aastaid elada.

Pärast eladalaskmist astus kõnetoolile hra K. Luht ja pidas tulise ja sütitava kõne kõne:

„Tänane päev on rõõmupäev. Rõõmupäev on meile kõigile, keda armastus siia Saaremaa kurttumade ruumidesse kokku ajanud, ülitähtis. Täna saab 2 aastat täis, mis sellest ajast mööda läinud, mil nendes ruumides seda õnnistusrikast tööd meie õnnetumate kurttumade kallal tegema hakati. Sellepärast oleme ka seks tähtsaks päevaks täna kaugele ülemaalt siia tulnud, et seda päeva nendes ruumides, mis minule ja kaasvendadele ja -õdedele väga armsaks ja kalliks saanud, seltsis pühitseda, ja siin paigas oma Taeva Isa kiita ja tänada kõige selle armu ja õnnistuse eest, mis siin seltsi ruumides meile kõigile on osaks saanud.

Ju ammu on Eesti kurttumade elus põlevam igatsus olnud oma kodu, oma seltsi järele. Kuid teostamine on mit-

mesugustel põhjustel viibinud. Segased ajad, majandusliselt lagunemine ja muud põhjused ei lubanud sarnaste kavatsuste teostamisele asuda. Loen oma kohuseks tänasel pidupäeval sõna võtta ja paari sõnaga selgitada Eesti kurtummade seltside asutamist ja läinud aastate tegevust. Oli aeg, kus meil kurtummadel ei olnud peale kodu mitte midagi. Koolist tulles, kus elasime ühiselt, kus üheskoos mängisime ja õppisime, kus kurbtust ja rõõmu ühemeelselt jagasime, kus soetasime sõpru, läksime laia ilma, läksime igauks oma teed, et alus panna oma tulevasele elule. Selles ajajärgus oli elu raskem ja tõsisem. Ainsamad rõõmsad silmapilgud olid, mil viibisime koos pühapäeviti mõne sõbra ehk koolisõbra juures.

Paljud meist, kurtummadest, olid reisinud, käinud välismaal teistes suuremates linnades, näinud sealsete kurtummade koondamist oma seltsi ümber. Tagasi tulles jutustati ja kujutati seltsi elu häid külgi. Tekkis ka siinsete kurtummade hulgas mõte oma seltsi, oma ühise kodukolde järele. Rohkem kui kaks aastat peale kauaaegseid ärevaid aegasid, mil elu tagasi pööramas ikka rohkem ja rohkem oma harilikudesse rööbastesse peale sõdasid, võttis mõte, asutada meil Eestis oma seltsi, laialdasemalt maad. Asusime üksikuid põhikirju Tallinnas Siseministeeriumis registreerima. Nii sai 1930. aasta sügisel ka Saaremaa kurt. selts oma põhikirja registreeritult kätte. Pea kahe aasta jooksul aga ei saadud asutamiseks hakkama ja alles hulga hiljem, 1933. astal 13. augustil tuli esimene peakoosolek kokku, mille juhataja olin mina. Valiti esimene juhatus, kes asus tööle Seltsi edasise arenemise ja kindlustamise mõttes. Algus igal alal on raske, puudus kapital. Pandi omavaheline korjandus toime. liikmemaksuks määrati 1 kr. 50 senti aastas, isenesest pisuke summa, kuid seltsile väga tähtis. Saadi luba näitemüükide pidude korraldamiseks. Mõlemad on võrdlemisi keskmiselt korda läinud ja esialgne kapital ja alus seltsil olemas. Saaremaa Kurtummade Seltsi juhatuse eestvõttel on korraldatud jumalateenistusi ja kurtummadele Kuresaares Ev. lut. Laurentiuse kirikus armulauda; on korraldatud omavahelisi koosviibimisi, üksteisele lähenemi-

se mõttes, mis üks seltsi peaesmärkidest. Kõike tegevust siin kohal kirjeldada ei saa, loodan, et isegi seda teate, kui jälginud olete seltsi arenemist ja tegevust. Ees seisab meil veel palju tööd, tuleb asutada oma ruumid ja töökojad, nagu näiteks: rätsepad, kingsepad, tisle-rid, mehanikud, raamatuköitjad, kõiksugu naisterahva näputööd jne. Tuleb asutada oma raamatukogu ja soetada kirjandust, kuna haridus seltsi tegevust saab valgustama. Tuleb tähelepanu pöörata välismaale, Soome, Rootsi, Taani, Norra, Inglis, Prantsuse, Itaalia, Saksa, Hollandi, Ungari, Läti ja Ameerika Ühisriikide kurtummadega läbikäimisele rõhku panema. See kõik nõuab kulu ja vaevarikast tööd. Tahaks näha, et jõuaks kord aeg, millal Saaremaa kurtummade selts võiks avada Seltsi kursused ja koolid, neid ajakohaselt korraldada. Loodan, et see ükskord saab sündima, kui riik ja seltskond rohkem toetavad ja kaas aitavad. Üldse tigusammul paistab edenemise edasimineku meile Eesti kurtummade elust igalt poolt silma, ehk ka küll varesed iga kord ei vaiki. Soovime südamest, et ühendus igal pool maad leiaks, kõik lahutused ja jonnid kaoks. Seda andku Jumal! — Et Eesti kurtummade seltsid Eesti rahva seas igas asjas edeneks, mis aus, mis tõsine, mis õige, mis kaunis ja kasuline on, seda soovime südamest, siis võivad nad oma ülesannet täita, nii oma kodumaa, kui ka meie riigivalitsuse ja Eesti Vabariigi vastu.

Täna pühitsedes Saaremaa kurtummade seltsi teist aastapäeva, tänan juhatuse liikmeid ennastalgava ja väsimata töö eest, mis olete teinud Saaremaa kurtummade kindlustamiseks, tänan kõiki liikmeid, kes on avitanud ja tegelikult kaasa töötanud. Seltsi käekäigu suhtes samaselt töötades ehk küll pikka-misi, kuid kindlalt sammume paremale tulevikule vastu, ja siis ei ole kaugel aeg, mil jõuame sihtidele, mida selts omale seadnud!

Palun, et Taevane Isa õnnistaks Teie viljarikast tööd, palju aastaid ja pikka eluiga! — Soovime edu ja õnnerikast tulevikku, raugemata tahtejõudu edaspidiseks tööks!

Olgu tänane päev, Saaremaa Eesti kurtummade seltsi teine aastapäev, üks

heledamatest päevadest Eesti kurttumade elus!"

Veel kaua viibiti üksmeelses lõbusas meeolus koos.

A. S.

P. Jürgens'i hällipäev.

Peeter Jürgens, kes kuulub kuuljate hulka ja on meie ajakirja tegevtoimetaja ning Lõuna-Eesti Kurttumade Selts „Sõpruse“ sekretär, pühitses 18. augustil s. a. oma 29 aastast hällipäeva.

Meie seltsi eelkäija, s. o. Tartu Eesti Kurttumade Selts „Sõprus“ tegutses küll 3 aastat, kuid mitte edukalt. 14. aprillil 1934 pühitses mainitud selts oma III. aastapäeva, millest võttis osa piduliste keskel ka P. Jürgens, kellel oli armastust kurttumade, kui kurva saatusega looduselaste liikumise vastu. Eriti hingasime meie omas peres siis palju kergemalt, kui P. Jürgens võttis endale sekretäri kohused. Peale selle korraldas ja õiendas tema meie seltsi asju nii korralikult, nagu seda kurttumad iial teha ei oleks osanud. Võin mina julgelt öelda Teile, käesoleva ajakirja lugejatele ja armsatele kurttumadele, et tuleb lugeda P. Jürgensi teeneks meie seltsi „Sõpruse“ põhikirja täiendamist ja eriti Eesti Kurttumade Liidu põhikirja korraldamist. Eriti suur tänu P. Jürgensile, kes oma armastusega kaasa avitab meie ajakirja „Kurttumade Sõber“ levitamisel tegutsedes tegevtoimetajana, eriti on tema osav ja asjatundlik ajakirjanik. Usun kindlasti, et meie, kõik kurttumad, Eesti pinnal võime olla rahul P. Jürgensiga, kellele võlgneime väga palju tänu ja lugupidamist, kes on ennatsalgavalt ohverdanud oma tahte ja jõu meie kurttumade liikumise heaks ja kasuks ning isamaa auks. Meil, kurttumadel, tuleb sünnipäevalapsele veel palju õnne soovida. Jumal andku talle palju jõudu ja vastupidavust!

A. Suik.

Teateid Lõuna-Eesti Kurttumade Seltsist.

1. sept. s. a. pidas selts oma aasta peakoosolekut. Koosoleku avas esimees A. Suik, tervitades kõiki kokkutulejaid ja avaldades lootust, et asjade harutamise sünnib üksmeeles. Pärast revisjoni-

komisjoni aruannet, mille järele seltsi asjaajamine ja kassaraamat täiesti korras oli. kandis esimees ette aruande seltsi 1934./35. a. rahalisest läbikäigust, milline oli tasakaalus Kr. 1154.93. Nagu aruandest näha oli, oli seltsi rahaline läbikäik kolmandiku võrra suurem olnud eelarvest (eelarve oli kokkuseatud tasakaalus Kr. 680.—). Peamiselt oli see tingitud ajakirja „kurttumade Sõber“ väljaandmise arvel, millele selts on pidanud omast kassast ümmarguselt 50 krooni juurde maksuma. Nimelt oli olnud ajakirja väljaandmisega kulusid Kr. 353.15, tulusid aga ainult Kr. 203.27, millele juure tuleb veel hasomini toetus Kr. 100.—, seega tulusid kokku Kr. 303.27. Raha puuduse pärast jäi väljaandmata ka augustikuu ajakirja number, kuna kassas oli ainult Kr. 51.— rahas, mida ei võinud ajakirja peale väljaanda, kuna seltsil oli ka muid kohustusi. Arvestades uue toetusega hasominilt tahtis selts septembri kuul jätkata ajakirja väljaandmist, kuid toetus saabus alles oktoobri kuul, nii et ka septembri kuul pidi ajakiri väljaandmata jääma.

„Kurttumade Sõbra“ väljaandmisest tingituna paisus 1935./36. a. eelarve kulude osas Kr. 1375.— suuruseks. Tulusid võis aga ettenäha ainult Kr. 975.— ulatuses. seega eelarves puudujääk Kr. 400.—. Osaliselt, Kr. 200.— suuruses sai selts puudujäägi katteks hasominilt toetust, kuidas ülejäänud puudujääki katta, näitab tulevik.

Peakoosolek vähendas liikmemaksu tegevliikmeil Kr. 3.— pealt Kr. 2.— peale ja toetajail liikmeil Kr. 5.— pealt Kr. 3.— peale.

Lõpuks valis koosolek uue juhatuse järgmises koosseisus: esimees: A. Suik; abiesimees: E. Lattik; laekur: H. Pooßen; abilaekur: J. Jaakson; sekretär: P. Jürgens; abisekretär: F. Helstein; seltsivanem: A. Tohvri.

Revisjonikomisjoni valiti: I. Hallik, E. Soosaar. E. Kuus. Asemikkudeks: J. Alla, V. Kiirats, J. Uibo.

*

Mis muud veel huvitavat seltsi elus, sellest pajatame pikemalt järgmises numbris.

Õp. E. Sokolovsky hauasamba kavand.

Õp. E. Sokolovsky hauasamba korjanduse aruanne.

Tallinna Kurttummade Selts lõpetas 15. septembril s. a. Ernst Sokolovsky hauasamba püstitamise heaks toimepandud korjanduse. 10 korjanduselehest saadi väljalasta korjamiseks ainult 8 korjanduslehte, millest korjandusleht nr. 3 tühjalt tagasi toodi. Korjanduselehtede järgi saadi hauasamba heaks rahas:

Korjanduseleht nr. 1 järgi	Kr.	83,70
„ „ 2 „ „		27,95
„ „ 3 „ „		—
„ „ 4 „ „		7,95
„ „ 5 „ „		26,60
„ „ 6 „ „		14,—
„ „ 7 „ „		27,53
„ „ 8 „ „		14,60
Kokku Kr.		202,33

Nagu aruandest nähtub jääb hauasamba hinnast ligi 100 krooni puudu. Peale

selle tuleb arvestada veel muid kulusid ühenduses hauasamba avamise ja püstitamisega. Tallinna Kurttummade Seltsi juhatus loodab, et puuduva summa seltsid omavahel kokku panevad, nii et hää algatus raskusteta lõpule viidud saab. Tallinna Kurttummade Seltsi juhatus tänab kõiki annetajaid ja korjajaid nähtud vaeva eest.

Praost H. Nyberg †.

Nagu lugejad täna ajakirja esiküljelt näevad, on Soome kurttummi tabanud raske kaotus: Soome Kurttummade Liidu esimees praost Hugo Nyberg ei viibi enam elavate kirjas. Kahjuks puuduvad toimetusel lähemad andmed selle kallimeelse inimese surmast. Loodame, et saame temast lähemalt kirjutada järgmises numbris.

* * *

Kurttummadele ehitatakse linn.

Rootsi kurttummade ühing tegi sotsiaalministeeriumile ettepaneku kurttummade linna asutada, kus need õnnetud üheskoos võiksid elada. Rootsis on andmete järele 6000 kurttumma, seni aga puudus üldine organisatsioon, mis nende eest hoolitseks. Ainult osa kurttummadest on hoolekande poolt kindlustatud ja nende kohta esildatud ettepanek ei käi. Valitsust palutakse koloonia jaoks ehitada kaheperekonna elamuid ja toetada üldise töö- ning õppeasutuse sisseadmist.

Telefon kurttummadele.

New Yorgi kurttummade instituudi raamatukoguhoidjal dr. Thomas Fox'il õnnestus konstrueerida aparaat, mille abil ka kurttummad võivad „telefoneerida“. Õieti pole see niivõrd telefon kui kaugenägemisaparaat. Dr. Fox, kes ka ise on kurtumm, kõneles telefoni abil oma pojaga. Aparaaadi vastuvõtjas võis selgesti näha „kõneleja“ käsi ja nägu, nii et mõlemad kurttummad võisid ka kauge maa tagant väga hästi üksteist mõista.

„Kurttummade Sõber“ on kurttummade elu peegel.

Meelelahutus.

16. Võtmemõistus: Auhinnaks metallist käekella rihm.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	

Ruutudes saame: 1.—8. Linn Schweit- 40.—49. Keiserriik Aafrikas. 50.—57. sis. 9.—17. Teater Eestis. 18.—29. Mägi Eestis. 58.—63. Ühe usu piibel. End. Väandra Kurtt. kooli direktor. 64.—71. Eesti kirjanik. 72.—76. Soome 30.—39. End. diktaator Euroopas. kurtummade tegelase eesnimi.

I. 25 42 13 41 69 20 — 23 73 56 31 11 77 41 34 37 56 — 4 62 45 70 39
 II. 32 24 50 41 75 63 14 — 76 19 78 78 — 1 53 70 63 15 76 — 58 3 72 73
 III. 18 46 60 79 2 48 6 8 16 26 5 59 57 1 35 10 — 76 27 51 76 31 54 65 76 12 25 36
 IV. 3 47 31 41 79 19 74 7 — 76 17 37 69 61 — 44 38 15 33 31 52 69 20
 V. 68 40 56 2 79 46 60 8 76 36 21 43 57 1 12 69 45 79 31 31 76 44 69 18 75 15 37 71 62 23 51
 VI. 2 66 28 10 76 49 37 69 29 11 40 — 30 48 25 22 18 69 1 68 70 8 15 47 12

I. Ühe kurt. seltsi esimees. — Soome kurtummade tegelane †. — Ühe kurt. seltsi sekretär. II. Eesti muinaskangelane. — Ülikooli rektor. — Ühe kurt. seltsi abiesimees. — Linn Soomes. III. Soome kurtummade kuukiri. — Ühe Soome kurt. ühingu sekretär. IV. Ühe Soome kurt. ühingu esimees. — End. minister. — Eesti kindral. V. Eesti vanasõna. VI. Vene kirjaniku Tolstoi kuulus teos. — Viimane Saksa keiser.

Lahendus saata hiljemalt 10. novembriks s. a. toimetusele.

Ülesannete lahendused.

14. Kasulikud ristsõnad:

Paremale: 1. Aasia. 3. Kartus. 6. Katus. 10. Nöör. 11. Sol. 12. Tal. 14. Taba. 15. Dni. 16. Mai. 19. Moe. 21. Daam. 22. Sõim. 23. Akel. 25. Aur. 27. Oma. 30. Mulgimaa. 33. Anum. 34. Omlet. 35. Mi. 36. Ed. 37. Genua. 38. Needra. 39. Arad. 40. Mürama.

Alla: 1. Anderson. 2. ja 7. Sõida üle Tallinna. 3. Koi. 4. Al. 5. Sam. 8. Uba. 9. Saksamaa. 11. Samum. 13. Laama. 16. Maa. 17. Sõlg. 18. Ligi. 20. Eka. 24. Amme. 26. Rum. 27. Oad. 28. Kuum. 29. Aed. 31. Lia. 32. Med. 33. Aer.

15. Kombinatsioon silpidega:

Otsitavad sõnad on: 1. Mikumärdi. 2. Aristoteles. 3. Rabarber. 4. Tinavalge. 5. Imeilus. 6. Noarootsi. 7. Singapuri. 8. Orinoko. 9. Niagara. Sõnade esitähed ülalt alla annavad: Martinson. Ülejäänud silbid annavad Taa- vet Soovere elu ja surm.

Kiire tööga on mõistatusesse eksitavad vead juhtunud, mida palume käesolevaga vabandada. Nimelt puuduvad mõistatuses nr. 8 ülalt alla: 28. Palav. 29. Piirab maaala. 31. Naise nimi. 32. Arstiteadusline lühend. 33. Sõudeabinõu. Mõistus nr. 15 puudub 7. ja 8. vahel silpidegrupp: No-ko-ri-o.

Loomulik, et sellepärast oli lahendamine raske.

Meelespidamiseks.

Ajakirja toimetuse ja talituse aadress on edaspidi: *Tartu, Oa tän. 28*. Kõik saadetised, mis adresseeritud kas ajakirja toimetusele, talitusele, vastutav ehk tegevtoimetajale kui ka Lõuna-Eesti Kurtummade Selts „Sõprus“ nimele,

peavad kandma ülaltoodud aadressi, muidu võivad nad kaduma minna.

Käesolevaga palume kõiki, kel arved õiendada ajakirjaga, need äraõiendada hiljemalt 10. novembriks s. a.

Ühtlasi palume kõiki kurtummade

seltse kui ka üksikuid kurttumme meile edaspidi saata andmeid kurttummade sünnipäevade kohta ajavahemikul ühe kuu 20-dast teise kuu 20-ni. Nii palume 10. novembriks meile andmed saata nende kohta, kes sündinud 20. nov. kuni 20. detsembrini, järgmise kuu 10-daks nende kohta, kes sündinud 20. det. kuni 20. jaanuarini jne. Seame selle ilusa kombe sisse, et meie võiks igatüht nende tähtpäeval meeles pidada.

Kaastöö järgmise numbri jaoks palume hiljemalt 10. novembriks meile ära saata. *Toimetus.*

Kirjavastused.

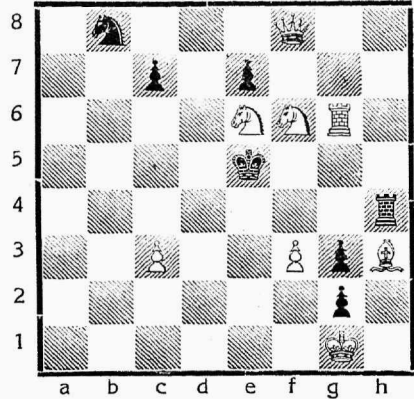
E. R. Sindis. Teie kaastöö juures peatume lähemalt järgmises numbris.

Malenurk.

Toimetaja *Alfons R. Pachel.*

Ülesanne nr. 6.

B. Marin, Barcelona.

Valged: Kg1; Lf8; Vg6; Oh3; Re6 ja f6; Ec3 ja f3. (8).

Mustad: Ke5; Vh4; Rb8; Ec7, e7, g3 ja g2. (7).

Valged algavad ja annavad matt kahe käiguga.

Ülesande nr. 5 lahendus:

- 1. Lf2—e5   Va8—a6+
- 2. Rd5—b6++
- 1. . . . . .   Ke6—f7
- 2. Rd5—f6++

j. n. e.

Õigeid lahendusi saatsid: N. Uibokand Väन्द्रast ja I. Orav Karulast.

Käesoleva ülesande lahendused saata hiljemalt 8. novembriks malenurga toimetusse.

„Kurttummade Sõber” 35 aastat tagasi.

3. Teated kooli elust.

Mai-kuu tõi meile kaks rõõmupäeva: Keisri proua sündimise päeva ja esimese tua laste õnnistamise päeva 27. mail. Kuna esimene vanat viisi peeti oli teine südant liigutav päev, kus mina nendest pidin lahkuma, kes minuga ühes Väन्द्रa kooli elama olid tulnud. Palju tuhat tervist teile, armsad lapsed, keda kurttummade sõber täna esimest korda tereatab. Jeesuse rahu olgu teiega ja armastus usust! Kuik ja Kattai on mõlemad juba Tallinnas meistrite juures töös. Tomson ootab Väन्द्रas igatsusega Sillaotsa peale, kes varsti valmis saab, ja siis, kui see leht teie käes on, vist juba mõnda aega siin uue pookimise töö tuas tubliste oma ametit peab ja Tomsonit ja teisa koolipoissa õpetab. Õpetaja Sintenis tegi lahkujatele mälestuse laulu, mis lõppeks ka üleskirjutan. 6-mal juunil lõppes kooliaasta. Jumal tänatud, tervelt läksivad kõik koju, ja mina ise viisin 20 last Tallinna veel edasi kuni Rakvereni. 8-mal juunil sõitsin siis Saardele, kuhu Pärnumaa õpetajad kokku tulid. Mina lootsin seal Wanelit näha saada, aga ta ja kiriku ei tulnud ja keegi minule teadust temale ei toonud, arvasin mina, et ta vist oma venna juures Kariste mõisas olla ja ei teadnud, et ta Nõmme alevis haige olnud ja mind ühtepuhku ootanud. Minu

süda läks väga raskeks, kui mina hiljuti armsa kirja tema käest sain, kus ta minule seda kirjutas. Kahju küll, et ta minule teadust ei ole saatnud! — Saarest läksin Tallinna tagasi. Minu perekond oli sel ajal Tallinnast Narva Jõesuule sõitnud, kuhu pärast ka ise läksin. Enne olin veel Eestimaa õpetajate koosolekul ja pidasin, nagu juba kirjutasin, 16-mal juunil Jaani kirikus kurttummadele jutlust. 17-mal pidin Jõesuu kirikus jutlust tegema, aga tulin õhtuks jälle Tallinna tagasi, et õpetajate koosolek veel otsas ei olnud. 19-mal juunil sõitsin mina 8 Tallinna kurttumмага raudtega

Keila, kus meie Martin Lutheruse raudkujude vaatamise, ja sealt edasi posthobustega Joa mõisa sõitsime. Joa mõis on väga uhke ja seisab Keila jõe kaldal. Mõisa maja ees on ilus kõrge kask ja ütle mata tore park rõõmustab jalutajaid. Ühe mäe peal on mõisa surnuaed, vaikne ilus kohake, kust üle haudade sinine meri paistab. Haudades hingavad endised mõisa omanikud grafid Benkendorf ja Volkonski oma abikaasadega. Martin Lutheruse raudkujust mina räägin tulevas lendlehes ja loodan, et seks ka pilti teie ette võin panna. — Väga rõõmsalt olime kous. Õpetaja Sintenis oli meie kaasas ja meie ajasime palju juttu. Õhtuks läksime jälle Tallinna tagasi, ja lahkumine on käes. Mina jäin küll veel mõneks päevaks Tallinna, aga ei olnud mul aega armsa kurtummadega kokku saada. Meele jääb minul ka pühapäeva õhtu (17. sept.). Ma olin Jõesuust tagasi tulnud. Vaksali peal ootas mind Sillaots ja viis mind Kaarli Luha korterisse. Seal olivad 21 kurtumma kokku tulnud, ja lahkeste võeti mind vastu. Juba oli kesköö ammu möödas, kui koju läksime. Seal olivad vanad Väandra kurtummad, ka mõni koolimata kurtumm, ja ka saksakeelt rääkijad kurtummad. Päril rõõm oli näha, kuidas naad armsaste kokku leppisid, ja üks teisele rõõmuks ja toeks on. Palju tuhat tervist kõikidele, ja südameliku tänu kõige lahke vastuvõtmise eest! — Minul läks suveaeg nagu mineval aastal mõnusaste mööda. Üks asi kurvastas mind väga. Rudolf Kull oli täis lootust, et tema jälle Väandra tagasi saaks, ometi mõneks kuuks, et õnnistamisele ette valmistada. Ta on kevadest saadik kingsepa juures töös, ja tema meister tahtis hea meelega lubada, aga isa ei lepi kudagi viisi. Nüüd loodan uue aasta peale ja olen väga rõõmus, et Rudolf Kull õigel viisil oma risti kannab, mis küll raske võib kanda olla. Väga armas oli see, et ma ometi mitu korda teda näha sain.

Kui mina Narvast ära läksin, ei olnud ta mitte vaksalis mind saatmas, isa oli keelanud. Jumal kergitagu temale elu!

Riesbergi ei ole mina mitte näinud, ja olin seepärast kurb. Pauline Tats käis meid teretamas, mis mind väga rõõmustas. Emilie Võmma olen ka näinud. Ta on Jumal paraku ikka veel haige.

Meiega ühes Jõesuus olivad ka Barthi preili ja Salme Soonsein. Barthi pr. ja mina sõitsime sagedaste jalgrattadega Eestimaa ilusad kaldad vaatama. Selle puhul läksime ka kurtummaid vaatama, nagu Mihkli Allika ja Antoni Eero, kelle mõlemate vanemad meid väga lahkesti vastu võtsivad. Suur tänu ja palju tuhat tervist neile!

17-mal juulil olivad Lauritse härra ja Treueri preili pulmad. Mina laulatasin neid Tallinnas. Jumal õnnistagu neid rohkeste! Olga Janson käis ka kaks korda Tallinnas silma tohtri juures ja sai uued prillid. 13-mal augustil sõitsin mina 5-e Narva kurtummaga ära. Sõidu ajal astusivad kuni Tallinna veel 6 last vaguni, ja Tallinnast tulivad veel 7 last juure, peale selle Mihkel Eppa ja Loala jaamal, nõnda et suure hulga õhtuks Väandrasse jõudsim. Küll oli rõõmus sõit, ja mina tänan Jumalat, et ta minule nii palju häid lapsi on andnud.

15-mal algas kool, aga pea mina jäin haigeks, ja pidin mitu päeva voodis olema. Et minul häda pärast tarvis oli Tallinna sõita, läksin 25. sept. sinna, leidsin jälle väga lahket vastuvõtmist Karl Luha korteris, kus jälle teiste armsa kurtummadega kokku sain. Mina magasin seal kaks ööd, aga haigus (suur paise kõhu peal) läks õieti kibedaks, nõnda et vaevalt magada sain, ja mitu korda valu pärast ärkasin. Kodu jõudes (27. sept.) lõikas tohter paise ja jälle pidin voodi minema. Ei saanudki ise 30-mal augustil uusi kurtummaid vastu võtta. Koolivalitsus tegi seda ilma minuta.

(Järgneb.)

Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Oa 28. — Tegevtoimetaja aadress: sama. — Rahasaadised saata tegevtoimetaja nimele. — Tellimise hind: aastas Kr. 2.75; ½ aastas Kr. 1.50; ¼ aastas Kr. 0.75; üksiknumber 25 senti. Välismaale poole kallim. — Kuulutuste hind: 5 senti mm ühel veerul. — Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.